

ВІДГУК

офіційного рецензента
на дисертаційну роботу

«Принципи архітектурно-планувальної організації об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів»,

здобувача ступеня доктора філософії

Мустафи Махмуда Абдулгані Мустафи

з галузі знань 19 – Архітектура та будівництво

за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування

Детальне вивчення дисертації Мустафи Махмуда Абдулгані Мустафи «Принципи архітектурно-планувальної організації об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів» дозволяє зробити узагальнені висновки стосовно актуальності, достовірності та обґрунтованості основних теоретичних положень, висновків та рекомендацій, наукової новизни, практичного значення та рівня оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Актуальність теми дисертаційного дослідження не втрачається протягом кількох десятків років, бо разом з постійним розростанням міст невідмінно розвивається транспортна структура й виникає потреба у використанні нових швидкісних видів громадського транспорту. Постійне ущільнення забудови міст також потребують доповнень, і до регламентації забудови просторів транспортно-пересадочних вузлів пред'являються нові вимоги. Потребують окремого розгляду питання групування об'єктів обслуговування та дрібно-роздрібної торгівлі з метою запобігання їхньому стихійному розташуванню. Актуальність даного дослідження – це розширення функціонального потенціалу та зручності влаштування об'єктів обслуговування, створення сучасних культурних хабів в місцях найбільшої активності із застосуванням системи транспортно-орієнтованого проектування.

Здобувач ретельно проаналізував наукові праці попередників, вивчив проблему і запропонував принципи архітектурно-планувальної організації об'єктів громадського обслуговування, надав рекомендації щодо кількісних і якісних характеристик планувальної структури цих об'єктів у складі транспортно-пересадочних вузлів.

Обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації побудовано на аналізі 120 джерел, які включають ґрунтовні наукові праці, монографії, статті, законодавчі документи, іноземні джерела. Проведено аналіз сучасного закордонного досвіду впровадження нових об'єктів обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів.

У своєму дослідженні автор використовує загальнонаукові та спеціальні архітектурні методи, в тому числі й концептуальне дипломне проєктування. В роботі сформульовано основні принципи та прийоми архітектурно-планувальної організації об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів та надано практичні рекомендації щодо їхнього проєктування.

Достовірність основних положень роботи підтверджується:

- проведенням аналізу теоретичних та практичних джерел, що стосуються даного дослідження, виявленням сучасних світових тенденцій організації об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів;
- вивченням сучасного стану нормативної бази об'єктів даного типу;
- доповненням класифікації об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів;
- високим рівнем апробації основних теоретичних положень дисертаційного дослідження в одноосібних публікаціях у фахових виданнях України категорії «Б», доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях та впровадженні цих положень, що засвідчено актами впровадження.

Наведене вище дозволяє зробити висновок про те, що отримані результати дослідження є науково обґрунтованими, а також відповідають поставленій меті та завданням.

Наукова новизна одержаних результатів:

Здобувачем отримані нові науково обґрунтовані теоретичні результати, до яких можна віднести:

- розширену класифікацію об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів;

- запропоновано групу факторів для формування структури об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів на основі попередніх досліджень та новітньої концепції «TOD»;
- розроблено номенклатуру об'єктів обслуговування в залежності від основних характеристик транспортно-пересадочного вузла;
- сформульовано основні принципи архітектурно-планувальної організації, включно з окремою групою принципів, спрямованих на естетизацію об'єктів обслуговування.

Практичне значення дослідження полягає у формулюванні практичних рекомендацій для проектування і будівництва об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів.

Оцінка наукових публікацій. В ході роботи над дослідженням було опубліковано 10 друкованих одноосібних статей у фахових виданнях України категорії «Б». Дані статті розкривають загальні теоретичні положення дисертаційного дослідження і додаткові супутні результати, отримані в ході дослідження. Одну статтю в співавторстві з О. Козаковою в науково-періодичному виданні інших держав (Румунія). Крім того опубліковано 18 тез доповідей (в т. ч. у співавторстві з керівником), що увійшли до збірок матеріалів науково-практичних конференцій, з них 13 у матеріалах Міжнародних конференцій.

Здобувач має достатню кількість та якісь публікацій, що відповідають вимогам п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення.

Представлене дисертаційне дослідження складається з: анотації; списку публікацій; термінологічного словника; переліку умовних скорочень, вступу; 3 розділів з висновками; загальних висновків; списку літературних джерел та 12 додатків. Загальний обсяг роботи – 248 сторінок, з яких 3 сторінки – словник термінів і перелік умовних скорочень; основного тексту – 132 сторінок, рисунки – 38, список літературних джерел налічує 120 найменувань на 15

сторінках, 12 додатків представлені на 60 сторінках, в тому числі 5 актів впровадження отриманих результатів. Дослідження є завершеною науковою працею, викладеною відповідно до вимог щодо оформлення, стилю та мови наукової праці.

У **вступі** розкрито актуальність теми, визначено зв'язок роботи з науковими програмами, сформульовано мету, задачі, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення. Наведено відомості про особистий внесок здобувача та апробацію наукових результатів.

У **першому розділі** «Передумови формування об'єктів обслуговування, розташованих на транспортно-пересадочних вузлах» проведено аналіз сучасних наукових досліджень. Узагальнено результати аналізу світового досвіду будівництва. Виявлено сучасні тенденції розвитку об'єктів обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів. На основі проаналізованих наукових досліджень складено класифікацію об'єктів обслуговування.

У **другому розділі** «Методичні засади архітектурно-планувальної організації об'єктів обслуговування, розташованих на транспортно-пересадочних вузлах» окреслено загальнонаукові методи, які використовуються в дослідженні. Автором виокремлено групи факторів, котрі впливають на формування цих об'єктів. В цьому розділі визначено принципи і прийоми архітектурно-планувальної організації, кількісні та якісні характеристики закладів громадського обслуговування, враховано естетичний аспект.

У **третьому розділі** «Формування архітектурно-просторових рішень об'єктів громадського обслуговування, розташованих на транспортно-пересадочних вузлах» автором були надані пропозиції з містобудівної локації та розбудови згідно до концепції «TOD». Надано пропозиції з номенклатури типів об'єктів обслуговування, включно з дрібно розмірними павільйонними типами споруд для закладів швидкого обслуговування. Надано рекомендації щодо їхньої естетизації й інженерно-технічних рішень.

Автором дослідження було запропоновано три ієрархічні рівні структури об'єктів обслуговування: містобудівний, об'єктний та просторовий. Запропоновано ранжування за трьома рівнями комфорту: економ, бізнес та преміум, та розроблено матрицю насичення обслуговуючими функціями з відповідним переліком послуг.

Були визначені основні принципи: принцип функціональної різноманітності та варіативності, принцип гармонізації середовища, принцип комфорту та безпеки, принцип універсального дизайну, та принцип індивідуальності, котрими доцільно керуватись при проєктуванні об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів.

Робота має логічну побудову, матеріал є структурованим. Графічне наповнення дослідження відповідає текстовій складовій. Загальні висновки є обґрунтованими, відповідають поставленим задачам. Робота є завершеною, самостійною науковою працею, в якій загальна мета дослідження досягнута.

До основних здобутків дослідження доцільно віднести:

- обґрунтування розгалуженої системи обслуговування в складі транспортно-пересадочних вузлів за концепцію «TOD»;
- виявлення специфічних груп факторів, які впливають на комфорт користування транспортними послугами та об'єктами обслуговування, зниження впливу на навколишнє середовище та архітектурні прийоми розвитку споруд даного типу;
- розробку графічної структури побудови мережі об'єктів обслуговування транспортно-пересадочних вузлів на основі решіток В. Крісталлера в зв'язці з кільцевими схемами паркінгів-уловлювачів;
- надання пропозицій щодо номенклатури типів об'єктів обслуговування за рівнями комфорту;
- розробка рекомендацій щодо організації тимчасових об'єктів обслуговування епізодичного, періодичного та сезонного використання, їхніх конструктивних особливостей та композиційних прийомів розміщення; пропозиція створення невеликих сакральних об'єктів у складі транспортно-пересадочних вузлів;
- визначення основних принципів архітектурно-планувальної організації об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів.

Дискусійні положення, зауваження та побажання:

Загалом, позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаю за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

1. У першому розділі, п. 1. 1 (див. стор. 41) автор наводить три типи транспортно-пересадочних вузлів, розроблені за японською концепцією, але надалі не зазначає, як вони використані в його класифікації
2. На рис. 2.3. «Структура системи об'єктів обслуговування, розміщених на транспортно-пересадочних вузлах» замість наведених функцій доцільніше було б конкретизувати, які саме функціональні зони чи об'єкти відповідають щаблям піраміди потреб А. Маслоу та описаним у тексті шести рівням ідеальної структурної моделі.
3. У другому розділі п. 2.3. опис принципу гармонізації є дещо узагальненим в складовій «створення зовнішніх та внутрішніх об'єктів естетизації», умовними є схеми на рис. 2.6, (2.04 а – 2.04 г), які наочно не несуть інформативної ясності та опущені в тексті.
4. В п. 3.3 перераховуючи композиційні засоби прийоми (стор. 153) автор не торкається питань акцентування важливих вузлових сполучень міста доміантними комплексами, потребою в символізації в'їздів до міст, урочистості та формування важливості цих споруд.
5. Більшої значущості третьому розділу додало б наведення проєктних прикладів впровадження результатів, прив'язаних до визначених автором принципів.
6. Стосовно оформлення малюнків, в друкованому примірнику дисертації деякі малюнки і додатки перенасичені схемами з дрібним шрифтом, надмірне застосування піктограм ускладнюють сприйняття важливої наочної інформації. А саме: рисунки 1.4, 1.5, 1.6, 1.10, 1.12, 1.13, 2.3, 2.4; додатки 4, 6.1, 6.2.

Відповідність дисертації вимогам **«Порядку присудження ступеня доктора філософії ...»** Дисертація Мустафи Махмуда Абдулгані Мустафи «Принципи архітектурно-планувальної організації об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», зокрема пп. 5, 6, 7, 8, 9. В даній дисертації дотримані всі правила академічної доброчесності. Вона є завершеним науковим дослідженням. Отримані в роботі наукові положення і практичні результати свідчать про вагомий особистий внесок автора у науку.

Загальний висновок.

В цілому робота, виконана Мустафою Махмудом Абдулгані Мустафою, справляє позитивне враження. Дослідження має виражену наукову новизну і практичну цінність. За сукупністю реалізованих наукових розробок робота відповідає вимогам ДАК України, які пред'являються до дисертацій на ступінь доктора філософії архітектури. Зміст представлених на рецензію матеріалів відповідає спеціальності «191 – Архітектура та містобудування, 19 – Архітектура та будівництво».

Вважаю, що дисертація Мустафи Махмуда Абдулгані Мустафи «Принципи архітектурно-планувальної організації об'єктів громадського обслуговування у складі транспортно-пересадочних вузлів» є завершеною, самостійною науковою роботою, котра відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії...», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КНУБА з спеціальності 191 – Архітектура та містобудування, а її автор Мустафа Махмуд Абдулгані Мустафа, заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Рецензент,
кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри Дизайну архітектурного
середовища
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Щурова

Вікторія ЩУРОВА

Підпис *Щурової В*

ЗАС ВІДЧУЮ

Начальник відділу кадрів

